

Ekonomika životního prostředí

– základní pojmy

Jana Soukopová

[Cvičení]

- Pro získání zápočtu je nutné prezentovat seminární práci na téma
 - Vám blízký problém životního prostředí (problém životního prostředí v místě Vašeho bydliště, školy, v místě Vám blízkém), subjekty, kterých se dotýká, jestli se řeší či nikoli, jaké nástroje (ekonomické, legislativní, dobrovolné, informační, strategické aj.) jsou pro jeho řešení využívány.

[Základní východiska a pojmy]

- Příroda
- Prostředí a životní prostředí
- Složky životního prostředí
- Přírodní zdroje
- Ekologie a ekonomie
- Ekosystém a biosféra
- Ochrana životního prostředí
- Trvale udržitelný rozvoj

[Prostředí a životní prostředí]

- Pojem prostředí – obecnější
- Životní prostředí
 - Statická definice:
 - „soubor faktorů nutných k životu určitého živého organismu“
 - Dynamická definice:
 - „ta část světa v níž je sledovaný objekt ve stálé interakci“
 - Systémová definice:
 - „systém složený z přírodních, umělých a sociálních složek materiálního světa, jež jsou nebo mohou být se sledovaným objektem ve stálé interakci“

[Příroda]

- Svět ve kterém žijeme, který nás obklopuje (v širším slova smyslu)
 - Prvotní příroda
 - Druhotná příroda
- Kvalitativní změny ve vývoji přírody
- Ochrana přírody

[Složky přírody]

- hledisko biologického vývoje
 - **složky neživé přírody** (ovzduší, voda, půda, fyzikální složky, neživé předměty vytvořené člověkem)
 - **složky živé přírody** (nejjednodušší organismy, rostliny, živočichové, člověk)
- hledisko cílevědomé lidské činnosti
 - procesy a struktury, které vznikly a reprodukují se **bez lidského přičinění** (pohoří, neregulované vodní toky, volně žijící živočichové a rostliny, aj.)
 - Procesy a struktury, které jsou **výsledkem lidské činnosti** (vodní díla, šlechtěné rostliny, aj.)

[Vztah člověka a přírody]

- Člověk přetváří a využívá přírodu k uspokojení svých potřeb
- Člověk je součástí procesů původní přírody a je na ní závislý (zůstává biologickou jednotkou)
- **Funkce přírody**
 - Pro lidskou společnost a ekonomiku je zdrojem přírodních látek a energií, poskytuje prostor pro lidské aktivity (včetně prostoru pro ukládání odpadů)
 - Stále jí zůstává funkce prostoru zdroje a prostředků pro samotný život

[Životní prostředí]

- pojem „životní prostředí“

*„vše, co vytváří **přírozené podmínky existence organismů** včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje; složkami jsou zejména: ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie“*

l§ 2 z. č. 17/1992 Sb./

[Životní prostředí]

- Mikroprostředí – jednoho jedince
- Mezoprostředí – většího skupina
- Makroprostředí – ještě větší skupina
- Globální prostředí – biosféra, aj.

[Přírodní zdroje]

- Takové statky, které člověk odebírá z přírody a přetváří je v různé produkty
- Zdroje
 - Obnovitelné
 - Neobnovitelné (vyčerpatelné)

[Složky životního prostředí]

- Voda
- Ovzduší
- Půda včetně geologického podloží
- Rostlinstvo (flóra) a živočišstvo (fauna)
- Elektromagnetické pole
- Předměty uměle vytvořené člověkem
- Člověk

[Ekosystém a biosféra]

- Ekosystém – systém skládající se z neživých faktorů a živých organismů a pro nějž platí
 - Vlastnosti nebo chování jednotlivých prvků ekosystému ovlivňuje chování ekosystému jako celku.
 - Chování každého prvku závisí nejméně na jednom dalším prvku.
 - Prvky lze rozdělit do skupin, pro něž budou jako pro celky platit předchozí dvě tvrzení.
 - Více než pouhý součet prvků a dělením ztrácí své typické vlastnosti.
- Největší ekosystém Země - BIOSFÉRA

[Biosféra]

- část planety Země, kde se (byť i jen sporadicky a nepravidelně) vyskytují nějaké formy života.
- zahrnuje část atmosféry (přibližně do výšky 18 km v oblasti tropů a 10 km v polárních oblastech), prakticky celou hydrosféru a povrch litosféry (do desítek metrů pod povrchem půdy, v případě výskytu jeskyní obývaných živými organismy až do hloubky několika kilometrů).
- termín biosféra poprvé použil geolog Eduard Suess v roce 1975

[Ekologie a ekonomie]

- Stejný základ – eko (oikos – dům, obydlí)
 - Ekologie – zkoumá strukturu a vzájemné vztahy mezi objekty v daném domě (provádí studium vztahů existujících mezi živým organismem a jeho domovským prostředím, studium systému, jenž se skládá z neživých faktorů a živých organismů)
 - Ekonomie – vedení domu (jak rozdělit omezené zdroje, aby byly uspokojeny neomezené potřeby existujících ekonomických subjektů)

[Základní ekologické zákony]

- Ekosystém je stabilnější s čím většího počtu prvků se skládá
- Ekosystém je tak stabilní jako jeho nejslabší členek
- Proti působení vnějších vlivů má ekosystém určité hranice tolerance
- Ekosystém, který není schopen uvést svůj odpad do koloběhu látek v přírodě je vystřídán jiným.

[Trvale udržitelný rozvoj]

- Takový ekonomicky, sociálně i technologicky možný rozvoj, při němž každá generace uspokojuje své potřeby tak, že při tom neohrožuje možnosti budoucích generací uspokojovat své potřeby.

Zásady trvale udržitelného rozvoje

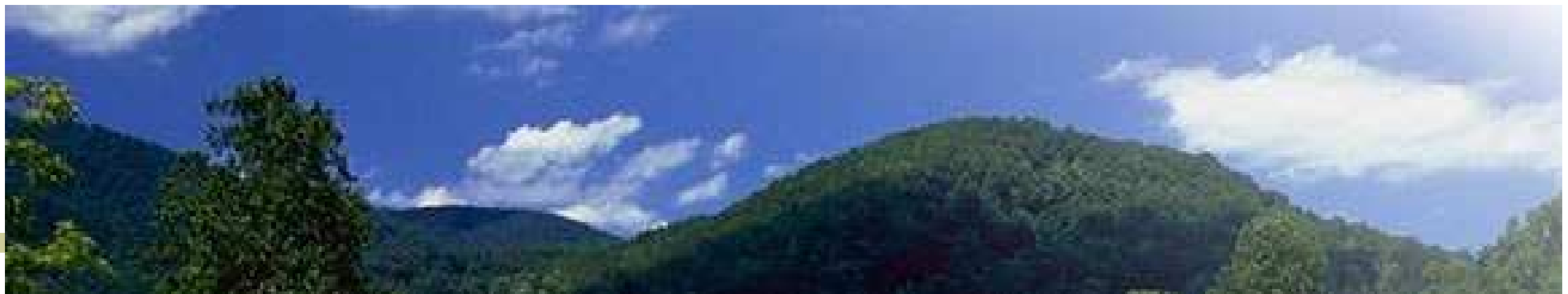
1. Oživit ekonomický růst
2. Změnit kvalitu růstu
3. Uchovávat a obohacovat bázi přírodních zdrojů
4. Zajistit udržitelnou úroveň populace
5. Nově orientovat techniku a odstraňovat rizika
6. Při rozhodování integrovat ekologické a ekonomické aspekty
7. Reformovat mezinárodní hospodářské vztahy
8. Posílit mezinárodní spolupráci

[Zdroje znečištění

- Stacionární
- Mobilní

- Bodové
- Plošné
- Liniové

Děkuji za pozornost

soukopova@econ.muni.cz